

Colloquium Marulianum XXIX:

Rukopisi hrvatskoga humanizma i renesanse

Split, 26–27. travnja 2019.

U sklopu manifestacije Marulićevi dani, koja se tradicionalno održava krajem travnja svake godine, Književni krug Split – *Marulianum* organizira dvodnevni znanstveni skup *Colloquium Marulianum*. Ovaj međunarodni znanstveni skup bavi se temama vezanima uz lik i djelo oca hrvatske književnosti Marka Marulića, te općenito uz razdoblje humanizma i renesanse u Hrvatskoj. Ovogodišnji, 29. po redu *Colloquium Marulianum* održan je 26. i 27. travnja, a bio je posvećen rukopisima hrvatskog humanizma i renesanse. Dvanaest sudionika izložilo je svoja istraživanja u dvije sesije dnevno, tako da su u svakoj sesiji bila po tri izlaganja.

Prvo je izlaganje održao **Branko Jozić**, predstavivši jedan od rukopisa iz zbirke Sveučilišne knjižnice u Splitu. Rukopis sadrži djelo talijanskog humanista i povjesničara Benedetta Accoltija Starijeg (1415–1464) *De bello contra barbaros a Christianis gesto, pro Christi sepulchro & Iudaea recuperandis*. **Luka Špoljarić** govorio je o humanističkom uzusu razmjene pisama usredotočivši se na korespondenciju dalmatinskog humanista Ivana Sobote. Zbirka od 21 pisma obuhvaća 18 pisama koje je napisao sam Sobota te pisma njemu upućena. Njihova analiza pružila nam je bolji uvid u njegov život i mrežu humanističkih kontakata. Povjesničarka umjetnosti **Ines Ivić** predstavila je istraživanje o kultu sv. Jeronima u razdoblju renesanse na istočnoj obali Jadrana, gdje se začetak štovanja ovog sveca smješta u Trogir. Ivić se ovdje bavila utjecajem poslanica pseudo-Euzebija, pseudo-Ćirila i pseudo-Augustina (poznatijima pod zajedničkim nazivom *Tranzit sv. Jeronima*) na razvoj svečeva kulta. Osim toga, spomenula je dalmatinske humanističke obitelji koje su imale određenu ulogu u razvoju i širenju svečeva kulta.

Na početku druge sesije **Bratislav Lučin** govorio je o mladenačkim djelima Trogiranina Frane Trankvila Andreisa (1490–1571). Autograf tih slabo poznatih tekstova čuva se u Nadbiskupskom arhivu u Gnieznu. Riječ je o dvije pjesme, dva pisma i dosad nepoznatom proznom tekstu o sudbini kod antičkih i srednjovjekovnih filozofa. Smatra se da su tekstovi nastali 1514. i 1515. godine. Slijedilo je izlaganje **Nevena Jovanovića** o pet latinskih epigrama koji se čuvaju u rukopisu u Knjižnici Instituta Campana u Osimu. Posebno je tumačio jedan od spomenutih epigrama kojemu je autor Zadranin Šime Budinić (1530/1535–1600). Sami epigrami naknadno su zapisani u kodeks s djelima talijanskog humanista Nardina Celineasa, koji je početkom 16. stoljeća radio kao učitelj u Zadru.

Drugi je dan skupa otvorio **Aleksander Sroczyński** izlaganjem o Bernardinu Gallelliju (o. 1462–1517) i dva horoskopa napisana za njega i sačuvana u rukopisu. Gallelli je rođen u Zadru, a karijeru je gradio u Poljskoj, gdje je postao generalni vikar biskupije u Krakovu. Prikazana je njegova uloga u krakovskom intelektualnom životu te tamošnja astrološka kultura. Od dva spomenuta horoskopa jedan je napisan prigodom Gallellijeva 44. rođendana, a drugi je ovjera rođendanskoga horoskopa. **Péter Kasza** opisao je prikaze osmanlijskog zauzeća Budima 1541. godine iz pera dvojice humanista, talijanskog povjesničara Paola Giovia (1483–1552) i njegovog prijatelja, Šibenčanina Antuna Vrančića (1504–1573). Opsadu i pad Budima Giovio prikazuje u svom djelu o suvremenoj povijesti, *Historiarum sui temporis libri*. Vrančić je imao prilike čitati ovaj prikaz i prije prvotiska djela 1552. godine, što je vidljivo iz pisma koje 1548. godine šalje autoru komentirajući pročitano, a pritom daje i svoje viđenje istog događaja. **Irena Bratičević** i **Ivan Lupić** istraživali su začetke hrvatske znanosti o rukopisima u osamnaestom stoljeću. Bratičević je predstavila njihov rad govoreći o nekoliko istaknutih kulturnih pregalaca u Dubrovniku i Dalmaciji koji su rukopise katalogizirali, opisivali, anotirali i proučavali njihovu povijest, kao i predaju samih tekstova. Autori su pobliže prikazali jedno od svjedočanstava takvih ranih napora, korespondenciju Ivana Marije Matijaševića (1714–1791) i Miha Džonova Rastića (1716–1768), te upozorili kako je i dan-danas naša rukopisna baština nesređena, nesustavno opisana i nedovoljno proučena.

Na posljednjoj sesiji skupa **Francisco Javier Juez Gálvez** bavio se analizom hrvatskog prijevoda jednog djela španjolskog dominikanca fra Luisa de Granada (1504–1588). U Lisabonu je 1556. godine tiskan prvi svezak njegova *Vodiča za grešnike*. Hrvatski prijevod tog sveska čuva se u rukopisu u samostanu Male braće u Dubrovniku, a prevoditelj je nepoznat. S obzirom na to da se ispod naslova na hrvatskom nalazi podnaslov na talijanskom jeziku, doduše napisan kasnije i drugom rukom, pretpostavlja se da je izvornik za prijevod bio talijanski tekst. Usporedno su analizirani originalni tekst na španjolskom te prijevod na hrvatski, također i s obzirom na talijanske prijevode koji su mogli biti dostupni u Dubrovniku. Analiza teksta dovela je do zaključka da je autor prevodio posredstvom talijanskog prijevoda izdanog u Veneciji 1568. godine. **Mateo Žagar** opisao je dubrovački ćirilčni zbornik srednjovjekovnih tekstova *Libro od mnozijeh razloga* iz 1520. godine. Ponudio je paleografski i kodikološki opis ovog dosad nedovoljno istraženog rukopisa i stavio ga u kontekst razvoja dubrovačke ćirilčke pismenosti. Premda se do sada pismo ovog zbornika uobičajeno nazivalo bosančicom, Žagar govori o dubrovačkoj inačici zapadne ćirilice. Posljednje izlaganje održale su **Natalia Stagl Škaro** i **Sanja Vulić**. Analizirale su rukopis narodnih pjesama iz kodeksa koji se čuva u samostanu Male braće u Dubrovniku. Od 17 pjesama iz kodeksa, za istraživanje je odabrano njih 12 s obzirom na stil, teme i motive. Njihov jezik i stil upućuje na to da im je, prema mišljenju autorica, predložak pjesništvo Ranjinina doba.

Izlaganja sa skupa u pisanom obliku bit će dostupna u novom broju časopisa *Colloquia Maruliana* koji izlazi sljedeće godine.

Uz znanstveni skup već se tradicionalno u popodnevnim satima nakon izlaganja održavaju tekstološke radionice za studente hrvatskog i latinskog jezika. Radionice su vezane uz temu skupa. Ovogodišnja 11. kroatistička tekstološka radionica nosila je naslov *Mogućnosti čitanja Držićeva Skupa i Novele od Stanca*. Voditelji radionice bili su Miroslav Palmeta i Sanja Vulić, a sudjelovali su studenti iz Splita, Zadra i Zagreba. Fokus radionice bio je na jezičnoj karakterizaciji likova te kritičkoj i književnopovijesnoj recepciji ove dvije komedije. 13. latinistička tekstološka radionica obilježila je 550. obljetnicu rođenja hrvatskog latinista Frane Božićevića Natalisa (1469–1542). Pod vodstvom Željke Salopek i Anamarije Žugić polaznici su čitali odabrane Božićevićeve pjesme iz njegova rukopisa te ih analizirali i prevodili. U sklopu radionice organiziran je posjet bogatoj zbirci rukopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu u kojoj se čuva i spomenuti Božićevićev autograf. Osim studenata iz Mostara, Zadra i Zagreba, ove godine radionicu su prvi put pohađali i učenici I. gimnazije Split.

Željka Salopek